

МАСОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЗА КОРДОНОМ

УДК 070.1:[316.776.23:327.88(470:477)]

ОБЛИЧЧЯ ПУТІНА*

Ромео Істраті

*Сучавський університет імені Стефана Великого,
вул. Університетська, 13, 720229, Сучава, Румунія
e-mail: istratir@yahoo.com*

У статті відомого румунського журналіста, аналітика, викладача журналістики Романа Істраті проаналізовано сучасні інформаційні, пропагандистські та маніпуляційні виклики Росії проти країн Заходу загалом і Румунії зокрема.

Ключові слова: В. Путін, геополітика, інформаційна війна, мас-медіа, кібератаки, тролі, блогери.

На одному кремлівському сайті для дітей було поставлене питання: «Коли двоє учнів під час перерви побилися, то хто з них винен?» На це питання відповів і Володимир Путін. Його відповідь є характерною для менталітету московського самодержавства і, крім того, для менталітету росіян як народу. Путін сказав, що «коли двоє учнів билися під час перерви, винним завжди є переможений, тому що переможця ніколи не судять». Тобто, навіть якщо він є агресором, переможець завжди звільняється від будь-якої відповідальності. Ця реакція Володимира Путіна є суттю всієї концепції, на якій базується московський трикутник влади. Цей трикутник формується, як відомо, і, як написав Майкл Штюрмер у своєму бестселері «Путін і нова Росія», на таких рівнях: 1) російські спецслужби, 2) державна бюрократія, 3) олігархи. У цьому трикутнику найважливішим гравцем є Володимир Путін, чи він з'являється нам як президент на своєму третьому терміні, чи як прем'єр-міністр. І, як стверджує той самий Майкл Штюрмер, Дмитро Медведев ніколи не був альтернативою Путіну, а лишень прокладкою між двома мандатами останнього». Щоб краще зрозуміти «логіку» Кремля в питаннях світової політики, ми повинні звернутися до надбань британського адмірала Халфорда Дж. Маккіндера (1861-1947), одного з засновників концепції геополітики. У 1904 році він опублікував маніфест під назвою «Географічний стрижень історії», за яким географію та історію більше не слід вважати окремими дисциплінами, адже автор назвав їх конгруентними елементами впливу світової енергетичної архітектури. У концепції британського адмірала визначені два основні поняття: а) континентальне серце і б) світові острови.

Першим (континентальним серцем) був визначений центр Євразії, з Україною в ключовій позиції, а другим (острови), за цією концепцією, є т. зв. «острівці», які

---

* Переклад з румунської – Андрій Волошин.
© Істраті Р., 2017

обертаються навколо континентального серця: Америка, Австралія, Африка і т.д. Суть геополітичного розуміння Маккіндера зводиться до того, що той, хто контролює Східну Європу, контролює глибинку, а хто контролює континентальне серце – контролює т.зв. світ або світові острови, і хто контролює світові острови – домінує у світі. Легко бачити, що Євразійська серцевина представлена Східною Європою, а її центром – Україна. Ось суть всього конфлікту між Росією, з одного боку, і Європою та США, з іншого. Без контролю над Україною Росія перетворюється з країни з міжконтинентальною владою на регіональну країну. Це також розумів Й. Сталін, який, як каже німецький аналітик М. Штюмер, великий шанувальник теорії стрижня Маккіндера. М. Штюмер стверджує, цитую: «Очевидно, що Україна за своїм становищем є ключовим краєм у цьому євразійському регіоні з огляду на те, що російська адміністрація Путіна десятиліття просувала появу євразійського Митного союзу, який є свого роду відповіддю на Європейський Союз, а для такого проекту Україна є незамінною».

Зрештою, без України план Євразійського Союзу неповноцінний і тому самодержавна Москва постійно розігрує кислий суп теорії «безпосередньої близькості», про що М. Штюмер пише: «Москва розуміє колишні держави СРСР, в якому вона вважає свої інтереси легітимними та привілейованими, так само як і російські громадяни, для яких наявність такого становища означає безпеку і за яку вони відчують себе відповідальними («М. Штюмер – «Путін і нова Росія»)). Для того, щоб зрозуміти реакцію Москви і нинішній конфлікт, який вона створила в Україні, треба пам'ятати, про що казав Збігнев Бжезінський, колишній радник з безпеки президента США Джиммі Картера, у своїй роботі «*Le grande echiquier. L'Americ et le reste du monde*». Ось цитата: «Українська незалежність змінює характер російської держави. Контролюючи Україну, Росія залишається імперією в Євразії. Але якщо вона більше не контролює Україну, Росія залишається лише регіональною силою». Очевидно, що ми говоримо тут не тільки про Україну, але й про все «безпосереднє оточення», до якого також належать країни Прибалтики, Польща, Румунія, Республіка Молдова.

Щоб відновити стратегічні впливи, Росія виділяє всі ресурси. Активізація гегемонії – це головна турбота Кремля. Окрім класичних методів, успадкованих з підручників «холодної війни», Росія урізноманітнила свою агресію щодо Європи та НАТО шляхом створення розбіжностей та наявних і уявних суперечок між їх державами. Чим більше вони регіоналізуються, тим простіше Росії досягти своїх цілей. Для цього Росія поклала в основу нову концепцію гібридної війни, метою якої є домінування серед найближчих сусідів, а також дестабілізація Європейського Союзу. Не дивно, що ми щодня бачимо різні конфлікти між країнами-членами ЄС. Москва підтримує екстремістські, ультранационалістичні, шовіністичні та крайні праві рухи, намагаючись створити антиєвропейський Комінтерн. Москва успішно спекулює на протистоянні країн «Член Шенгену – не член Шенгену», до якого, на жаль, потрапляє й Румунія. З технічної точки зору, моя країна має всі атрибути, щоб бути членом Шенгену. Комісія із вступу до Шенгену все ще перешкоджає нам. Це дратує таку країну, як Румунія, яка, до того, забезпечує безпеку східного кордону ЄС.

На саміті НАТО в Бухаресті Путін зробив «цікаву пропозицію» для Румунії. Він казав, що Росія продасть газ Румунії за нижчою ціною, і вона може продати її Україні за будь-яку ціну, яку вона хотіла б. Угорщина прийняла б таку пропозицію одразу. Румунія цього не зробила. Очевидно, у моїй країні існує безліч сил, які б

прийняли цю «цікаву пропозицію» Москви. Але це не повинно нас дивувати в контексті того, що ідеолог Москви Александр Дугін каже про те, що, будімо, разом з Румунією, «такі країни, як Угорщина, Австрія, Сербія та Словаччина можуть бути поглинені великим євразійським блоком». Дугін не раз наголошує, що «у Росії та Румунії дуже багато спільного! Ми очікуємо взаємного возз'єднання та повторного відкриття наших країн у контексті спільної цивілізації».

Лицемірство цього персонажу вкрай обурливе. Історія навчила румунський народ розуміти, що будь-яке «возз'єднання» і будь-яке «повторне відкриття» з Росією завжди закінчувалося територіальними втратами, грабежами і грубими порушеннями міжнародного права. Кожного разу Румунія виглядала учнем, який бився під час перерви. Румунський скарб і зараз знаходиться в Москві, але пан Дугін замовчує цю тему. Росія – жорстокий хижак, який поки продовжує стояти на місці, але будь-які правопорушення однією чи іншою стороною будуть сприятливими для гегемоністських нападів Москви.

Досі Кремль діяв таємно. Методи, як правило, відомі і спрямовані на руйнування фундаментальних інституцій румунської держави. Це і вплив на політичних діячів, і кібернетичні атаки на національну валюту, і компрометація керівництва важливих міністерств (Міністерства оборони, МВС, МЗС, спецслужб). Крім того, до цього потрібно додати й створення соціальних сайтів із залученням російських хакерів та розгортання війни у віртуальному просторі. Георге Майор, колишній голова Служби розвідки Румунії, зараз амбасадор США в Румунії, переконаний, що «Росія розпочала безшумну війну проти Заходу», яка спрямована на «дестабілізацію демократично обраних урядів у сусідніх країнах». У своєму інтерв'ю у *Financial Times* він наголосив: «Російські кібератаки з-поміж своїх цілей включають у себе Німеччину, Естонію, Румунію, Україну та Грузію», а Джеймс Клаппер, директор Служби розвідки США, визнав, що «російська загроза є більшою, ніж ми спочатку оцінювали». Російські хакери успішно зламали комп'ютери Білого дому та Державного департаменту. У тому ж інтерв'ю, про яке я згадував вище, Г. Майор навів приклад, що ще у 2007 році першою кібератакою зазнала Естонія – у відповідь «на рішення естонських властей перемістити радянський пам'ятник». Крім того, як приклад, можна назвати атаки на веб-сайти в Німеччині, що підтримували Україну, які здійснила торік група, що називала себе Кібер-Беркут. Ці напади доповнюють інші різноманітні кроки Росії, спрямовані проти західноєвропейських країн. За словами Г. Майора, вони також займаються фінансуванням політичних партій, створенням блогів і сайтів про російської орієнтації, обробкою масових соціальних медіа-платформ і використанням агентів впливу. Все це слугує спільній меті – збереженню російських агентів, які є по всій країні і які поширюють дезінформацію, поза полем зору спецслужб.

Очевидно, що єдиним рішенням для протидії подібним руйнівним діям з боку Росії є створення нової контрінформаційної стратегії на рівні ЄС та НАТО. Сполучені Штати вже вербують хакерів для власної кібернетичної армії. Міністерство оборони США розглядає можливість найму 2000 експертів з кібербезпеки для підрозділу «*Cyber Mission Force*», який повинен захищати від російських хакерів ряд уразливих галузей, як-от енергетика, телекомунікації та інфраструктура. Але Володимир Путін вже найняв цілу армію кібер-спеціалістів, які діють по всій Європі, отримуючи за це від 800 до 1500 євро на місяць.

Як зазначає румунський аналітик Віталій Козаку, «міжнародна війна, розв'язана Росією в електронних ЗМІ незалежних сьогодні держав, працює на максимальній швидкості. Армія найманців (оплачуються російськими спецслужбами і різними націоналістичними організаціями), спершу задіяна в кампаніях, що велися на російськомовних медіа-сайтах пострадянського простору, тепер розширила свою діяльність на всі інші регіони, важливі для пропаганди Кремля». Очевидно, що Росія фінансує ці кампанії, витрачаючи на них близько 20 тисяч євро на день, щоб заплатити т.зв. кремлівським коментаторам. Крім того, в Росії є безліч сайтів, які контролюють тролі. Один з них – Forumok.com. На ньому зареєстровано 177 000 тролів, кожен з яких отримує щонайменше 50 євро на день.

Іншою структурою російської пропаганди є кремлівські блогери. Головне їхнє завдання – просування російських інтересів на територіях колишнього радянського простору. Також тролі активно застосовують такий вид діяльності, як блокування важливих дискусій в електронних ЗМІ в Європі і США. За оцінкою аналітика Катерини Фіцпатрик, стратегія тролів нерідко зводиться до відвертих насмішок: «Якщо ви подивитеся на статті у Washington Post або New Republic, які мають важливе значення для Росії, то ви побачите, що відразу з'явиться 200 гостей, які дають свої некомпетентні коментарі, а потім з'ясується, що їх авторам нема ще й 12-ти років. Але все це унеможливує проведення серйозних дебатів. Ця тактика при думанні для блокування демократичних дебатів, і вона дає результати».

Наведу один приклад, надрукований британською газетою The Guardian, яка опублікувала розслідування з приводу впливу кібер-армії Путіна. «Опитування показує, що сотням блогерів платять за російські та закордонні соціальні форуми та мережі, які пишуть про Захід, і за коментарі, які вигідні Кремлю. Щодня після 21.00, коли робота закінчується для тих, хто працює на вулиці Савушкіна № 55 в Санкт-Петербурзі, і коли починає працювати команда нічної зміни, стає зрозуміло, що проросійські пост-загарбники вторглися в Інтернет. Це виклик, на який ані Україна, ані будь-які інші колишні радянські країни, ані навіть Захід не реагують. Інформаційна війна в онлайн-овому середовищі продовжується, і на сьогоднішній день Кремль перемагає».

Якщо раніше Румунія була класифікована як держава-ціль для кібератак з боку інших держав або окремих осіб, то сьогодні наша країна є країною транзиту інформації і, звичайно, дуже скоро стане одержувачем атак та «улюбленою мішенню для хакерів, кіберзлочинців та шпигунів». BitDefender виявив, що торік важких атак зазнала низка важливих міністерств Румунії. Визнано, що це посприяло вилученню великої кількості більш-менш важливих даних. Кібернетичні напади відбулися з територій Росії та Китаю. Основними питаннями, які цікавили хакерів, – це наша якість членства в таких міжнародних структурах, як НАТО та ЄС.

Проблема в тому, що часто державні суб'єкти, що займаються кібернападами, важко знайти. Сьогодні румунські спецслужби та Центр CyberINT контролюють кібербезпеку для майже 60 основних румунських установ. Щоб зрозуміти, наскільки серйозна ця війна, треба пам'ятати, що «Росією щодня в Румунії здійснюється понад 250 000 потенційно небезпечних атак на всі інституційні структури та пересилка більше 130 000 контрольованих посилань і переадресацій на сайти із шкідливим вмістом».

Хочу додати, що «BitDefender», як і інші компанії, заявив, що «група російських хакерів АРТ28 (Advanced Persistent Threat Group 28), орієнтованих на найвпливовіші особистості в Європі та державні установи, здійснює масовий збір інформації про європейських політиків». Важливо відзначити, що АРТ28 взяв стратегічну кібернетичну інфраструктуру Румунії у приціл, оскільки Румунія отримала від НАТО завдання підтримки кібербезпеки України.

В Україні часті напади з групи хакерів з логотипом Кібер Беркут. Видання International Business Times пише, що «вони намагаються звалити прозахідний уряд у Києві шляхом компрометації та публікації деталей про інтимне життя українських політичних діячів чи військових (наприклад, група опублікувала інформацію про план України щодо продажу касетних бомб і ракет у Катар, зазначивши, що їхнім справжнім бенефіціаром буде ІДІЛ)». Американська преса виявила, що деякі російські фірми з кіберзахисту мають зв'язки з ФСБ.

Одним з моїх висновків буде те, що Росія готується до кібер-війни з Європою та Сполученими Штатами. Американські чиновники кажуть, що Росія перебуває на етапі виявлення уразливості європейських та північноамериканських країн, а Джеймс Клеппер, директор з питань інформації США, заявив, що «росіянам вдалося проникнути в деякі системи управління в промисловому комплексі США, що належить до критичної інфраструктури». Він також зазначає, що Міністерство оборони Росії створило командний центр для кібератак. Зрозуміло, що ніхто зараз не є у безпеці, але, як я сказав, це добре, що Європейський Союз, США та НАТО готуються до активної протидії й уникають ситуації учня, якого побили на великій перерві. Москва не повинна перемогти і не повинна отримати задоволення від своїх дій!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. JACK, Andrew, Rusia lui Putin – Toamna oligarhilor, Editura Bic AII, 2006;
2. PANIUȘKIN, Valeri, ZIGAR, Mihail, Gazprom Noua armă a Rusiei, Editura Curtea Veche, București, 2008;
3. SEBESTYEN, Victor, 1989 Prăbușirea Imperiului Sovietic, Editura Litera, București, 2009;
4. STURMER, Michael, Putin și noua Rusie, Editura Litera, 2014.

PUTIN'S FACE

Romeo Istrati

*The Ștefan cel Mare University of Suceava
13 University str., 720229, Suceava, Romania
e-mail: istratir@yahoo.com*

In the article of the famous Romanian journalist, analyst and journalism lecturer Romeo Istrati some modern information, propagandist and manipulative challenges of Russia against Western countries in general and Romania in particular have been analyzed.

Key words: V. Putin, geopolitics, information war, mass media, cyberattack, trolls, bloggers.

POSTACII LUI PUTIN

Roman Istrati

*Universitatea «Stefan cel Mare» din Suceava,
Str. Universitatii 13, 720229 Suceava, Romania
e-mail: istratir@yahoo.com*

Pe un site al Kremlinului, adresat copiilor există o întrebare care sună așa: «când doi elevi se bat în pauză, cine este vinovat?» la această întrebare a răspuns și Vladimir Putin. Răspunsul lui este tipic pentru mentalitatea autocrației de la Moscova și, mai mult, este tipic pentru mentalitatea rușilor ca popor. Putin a zis: «când doi elevi se bat în pauză, cel învins este întotdeauna vinovat pentru că un învingător nu este niciodată judecat». Chiar dacă este agresor, învingătorul este, prin această calitate absolvit de orice culpă. Acest răspuns al lui Vladimir Putin reprezintă esența întregii concepții care alcătuiește triumghiul puterii de la Moscova. Acest triumghi este format, așa cum bine se știe și cum arată și Michael Sturmer în best seller-ul său «Puțin și noua Rusie», din următoarele paliere: 1. serviciile de informații rusești, 2. sistemul birocrat de stat, 3. oligarhii. În acest triumghi, cel mai important jucător este Vladimir Putin, indiferent dacă el ne apare în postura de președinte la al treilea mandat sau în cea de prim ministru. Și, așa cum arată același Michael Sturmer, Dmitri Medvedev nu s-a dovedit niciodată alternativa lui Putin ci doar un fel de intermezzo între două mandate ale acestuia din urmă». Pentru a înțelege mai bine resorturile «logicii» Kremlinului în chestiuni de politică globală, trebuie să ne întoarcem pentru un foarte scurt expozeu la amiralul britanic Halford J. Mackinder (1861-1947), unul dintre fondatorii conceptului de Geopolitică. Acesta publică în 1904 un articol manifest intitulat «Pivotul geografic al istoriei». Geografia și istoria nu mai erau privite drept discipline separate, ci ca elemente congruente ale zonelor de influență din arhitectura mondială de putere. În concepția amiralului britanic, două sunt conceptele cheie: i heartland (inima continentală) și 2 world island (lumea insulară).

Primul desemnat centrul Eurasiei, cu Ucraina în poziția cheie, iar al doilea concept indica așa numitele «insule» care gravitează în jurul heartlandului, acestea fiind America, Australia, Africa, etc. desenul geopolitic al lui Mackinder este următorul: 1 cine controlează Europa de Est, controlează heartland-ul, 2 cine controlează heartland-ul, controlează așa zisa lume insulară sau world island-ul, iar 3 cine controlează world island-ul domină lumea. Este simplu să vedem ca heartland-ul Eurasiatic este reprezentat de Europa de Est iar în centru se află Ucraina. Aici este esența întregului conflict între Rusia, pe de o parte și Europa și SUA, pe de altă parte. Fără controlul Ucrainei, Rusia se transformă dintr-o putere intercontinentală într-una regională. Acest fapt l-a înțeles și Stalin care, așa cum spune analistul german Michael Sturmer, «un mare admirator al teoriei pivotului al lui Mackinder». Și, așa cum arată Sturmer, citez, «este evident că Ucraina, prin poziția pe care o are reprezintă o arie de importanță crucială în această zonă Eurasiatică. În contextul în care Rusia administrațiilor Putin își propune de un deceniu materializarea unei Uniuni Vamale Eurasiatice, care să fie un fel de replică la Uniunea Europeană, este limpede că pentru un astfel de proiect Ucraina este de neînlocuit».

În concluzie, fără Ucraina, planul unei uniuni Eurasiatice este un avorton. Din această cauză autocrația moscovită a reîncălzit ciorba acră a «vecinătății imediate», teorie conform căreia citez: «Moscova înțelege fostele state ale URSS în care ea se consideră că este legitimată să aibă interese privilegiate, după cum are și cetățeni ruși pentru a căror siguranță se simte responsabilă» (Michael Sturmer – «Puțin și noua Rusie»). Ca să înțelegem reacția de acum a Moscovei și conflictul pe care l-a creat în Ucraina să ne aducem aminte ce spunea Zbigniew Brzezinski, fost consilier pe probleme de securitate al președintelui american Jimmy Carter, în lucrarea sa «Le grande échiquier. L'Amérique et le reste du monde». Iată citatul: «Independența Ucrainei modifică însăși natura statului rus. Controlând Ucraina, Rusia rămâne un imperiu în Eurasia. Dar dacă nu mai cotolează Ucraina, Rusia rămâne doar o putere regională». E clar că vorbim aici nu doar de Ucraina ci de întreaga «vecinătate imediată» și aici ne referim și la țăările baltice, Polonia, România, Republica Moldova.

Pentru redobândirea influențelor strategice Rusia alocă toate resursele. Revitalizarea hegemonismului este o preocupare prioritară a Kremlinului. Dincolo de metodele clasice moștenite din manualele Războiului Rece, Rusia și-a diversificat maniera de agresiune la adresa Europei și NATO. Acolo unde nu pot lua cu japca creează disensiuni, stări conflictuale și controverse imaginare. Cu cât regionalizează mai mult cu atât rapturile sunt mai ușor de realizat. Rusia e la baza unui concept nou, cel al războiului hibrid. Țelul este cel al dominării vecinătății inediate, dar și al destabilizării Uniunii Europene. Nu-i de mirare că descoperim zilnic tot felul de conflicte între actorii care formează UE. Moscova susține mișcărilor extremiste, ultranaționaliste, șovine și de extrema dreaptă încercând să creeze un Comintern antieuroean antishengen. Moscova speculează cu succes diviziunea shengget-nonshengen, diviziune în care, din păcate este prinsă și România. Tehnic vorbind țara mea are toate atributele pentru a fi membră în shengen. MCV, încă ne pune piedică. Lucrul acesta irită o țară ca România care, până una alta asigură granița estică a uniunii. La summit-ul NATO de la București Putin a făcut o «propunere de nerefuzat» pentru România.

El a spus că Rusia va vinde gaz României la un preț mai mic, iar aceasta ar putea să-l vândă la rândul său Ucrainei la orice preț ar dori. Ungaria ar fi acceptat pe loc o asemenea propunere. România n-a făcut-o. Evident că există și-n țara mea suficiente cozi de topor care ar accepta «propuneri de nerefuzat» din partea Moscovei. Asta însă ne-ar face să ne trezim, vorba lui Alexandr Dughin, ideologul de la Moscova, cu o Românie care «alături de țări precum Ungaria, Austria, Serbia și Slovacia ar putea fi absorbită într-un bloc Eurasiatic mai mare». Același domn Dughin reiterează că «Rusia și România au prea multe în comun! Pe noi ne așteaptă o reîntâlnire și o redescoperire reciprocă în contextul unei civilizații comune».

Ipocrizia acestui personaj e cu atât mai revoltătoare cu cât istoria i-a învățat pe români că orice «reîntâlnire» și orice «redescoperire» cu Rusia s-a lăsat cu pierderi teritoriale, cu jafuri și cu încălcări grosolane ale dreptului internațional. Cam de fiecare dată România a fost elevul care a luat bătaie în timpul pauzei. Tezaurul României este și acum la Moscova, numai că domnul Dughin este prea amnezic pentru a-și mai aduce aminte de acest subiect. Rusia e un prădător tenace care continuă să stea la pândă și orice pas greșit făcut de unii sau alții va reprezenta o oportunitate pentru atacurile hegemonice ale Moscovei.

Pâna atunci, nacealnicii de la Kremlin lucrează pe ascuns. Metodele sunt în general știute: spargeri de coduri care vizează instituțiile fundamentale ale statului român dar și o serie de personalități politice sau social-culturale, atacuri la moneda națională, spargerea codurilor instituțiilor de forță (armată, servicii, Ministerul de Interne sau cel de Externe). La toate acestea se mai adaugă și manipularea site-urilor de socializare, hackerii ruși fiind

antrenați în lansarea periodică a unor perdele de minciuni în spațiul virtual. George Maior, fost șef al Serviciului Român de Informații, actualmente ambasador la România în SUA a arătat că «Rusia a declanșat un război silențios împotriva Occidentului», acesta având ca scop «destabilizarea guvernelor alese democratic în țările vecine». Și tot George Maior spune într-un interviu din Financial Times: «printre țintele atacurilor cibernetice ruse se numără Germania, Estonia, România, Ucraina și Georgia». James Klapper, directorul Serviciului de Informații al SUA a recunoscut că «amenințarea rusă este mai gravă decât a fost estimată inițial». În paranteză fie spus, hackerii ruși au accesat cu succes computere ale Casei Albe și ale Departamentului de Stat. În același interviu de care am pomenit George Maior arată, că, de exemplu, atacul cibernetic din 2007 împotriva Estoniei a reprezentat «o replică a rușilor pentru decizia autorităților estoniene de a muta un monument sovietic». Tot ca exemplu, «un atac asupra website-urilor din Germania care a avut loc anul trecut a fost revendicat de un grup care-și spune CyberBerkut și care susține că atacul reprezintă o replică la sprijinul acordat de nemți Ucrainei». Aceste atacuri completează un evantai divers de alte acțiuni rusești îndreptate împotriva vestului european. Așa cum arată George Maior aceste măsuri cuprind printre altele: «finanțarea unor partide politice, înființarea de blog-uri și site-uri pro-ruse, manipularea în masă a platformelor de social-media și folosirea unor agenți de influență. Toate acestea servesc scopului comun de a-i ține pe presupușii inamici ai Rusiei în impas, prin semănarea diviziunii și răspândirea dezinformării».

Evident că soluția de contracarare a acestor acțiuni subversive al Rusiei este aceea de creare a unei noi strategii contrainformative la nivelul UE și NATO. Statele Unite deja recrutează hackeri pentru propria armată cibernetică. Departamentul pentru Apărarea SUA are în vedere angajarea a 2000 de experți în cibernetică pentru unitatea «Cyber Mission Force». Această unitate ar trebui să protejeze de hackerii ruși o serie de domenii sensibile cum ar fi energia, telecomunicațiile și infrastructura. Vladimir Putin și-a plasat deja în toată Europa o armată de trolii sau de postaci, aceștia fiind plătiți cu sume cuprinse între 800 și 1500 de euro pe lună.

Așa cum arată analistul Vitalie Cazacu «războiul internațional declanșat de Rusia în mediul on-line din fostele state societice, acum state independente, funcționează la turaj maximă. Dacă inițial armatele de postaci (plătiți de serviciile secrete ruse și de diverse organizații naționaliste) participau la campanii care vizau site-uri media de limbă rusă din spațiul ex-sovietic, acum și-au extins activitatea în alte regiuni importante pentru propaganda de la Kremlin». Evident că Rusia suportă financiar aceste campanii cheltuind aproximativ 20000 de euro pe zi ca să plătească așa numiții comentatori pro Kremlin. În plus, în Rusia funcționează absolut legal diverse site-uri care recrutează postaci sau trolii. Unul dintre acestea este Forumok.com; în cadrul acestui site sunt înregistrați 177 de mii de trolii, fiecare dintre aceștia cântigând zilnic minim 50 de euro.

O altă structură de propagandă o formează bloggerii din slujba Kremlinului. Aceștia au ca principală sarcină promovarea intereselor Rusiei în spațiul ex-sovietic. O metodă oarecum inedită practică de postacii Moscovei este aceea a inhibării dezbaterilor serioase propuse de unele instituții de presă din Europa sau Statele Unite. «Dacă ne uităm la un articol din Washington Post sau New Republic, care este critic la adresa Rusiei veți vedea imediat că apar 200 de comentarii care par a fi scrise de un copil de 12 ani și care nici măcar nu sunt comentarii. Sunt trimise expres în scopul de a deturna atența și de a împiedica dezbateră. Aceste tactici sunt menite să stagneze dezbateră democratică și ele dau rezultate» (această apreciere aparține analiste Catherine Fitzpatrick).

Vă mai dau un singur exemplu susținut de ziarul britanic The Guardian, care a publicat o anchetă privind armata de postaci a lui Putin. «Ancheta arată că sute de bloggeri sunt plătiți ca să inunde forum-urile și rețelele de socializare din Rusia și din străinătate cu mesaje împotriva vestului și comentarii favorabile Kremlinului. În fiecare zi după ora 21:00 se încheie ziua de 12 ore de muncă, iar cei care lucrează în birourile complexului de pe Savushkina Street numărul 55 din Sankt Petersburg sunt înlocuiți de cei din tura de noapte. Cert este că postacii pro-ruși au invadat internetul. Este o provocare la care nici Ucraina, nici alte țări ex-sovietice, dar nici Occidentul nu are un răspuns pe măsură. Războiul informațional din mediul on-line continuă și, deocamdată Kremlinul este în avantaj».

Dacă înainte România era catalogată ca stat sursă de atacuri cibernetice către alte state sau entități individuale, în acest moment țara noastră este un stat de tranzit al informațiilor și, cu siguranță foarte curând România va deveni un destinatar al atacurilor, adică «o țintă preferată pentru hackeri, criminali cibernetici sau spionaj». BitDefender a dezvăluit că în cursul anului trecut au fost vizate o serie de ministere cu greutate din România. Este recunoscut faptul că atacurile la adresa României au avut ca efect extragerea de date mai mult sau mai puțin importante. Atacurile cibernetice au avut ca sursă Rusia și China. Iar ceea ce i-a interesat pe hackeri mai mult a fost calitatea noastră de membri ai unor structuri internaționale precum NATO și UE.

Problema este că, de multe ori actorii statali care stau în spatele atacurilor cibernetice sunt greu de descoperit. În momentul de față Serviciile Speciale Române și centrul CyberINT monitorizează securitatea cibernetică pentru aproape 60 de instituții importante din România. Pentru a conștientiza cât de serios este acest război pe care îl poartă Rusia trebuie să amintim că «peste 250 de mii de evenimente cu potențial periculos sunt raportate în fiecare zi în toate structurile instituționale monitorizate și peste 130 de mii reprezintă link-uri și redirectionări către site-uri cu conținut răuvoitor».

BitDefender, precum și alte companii de profil, susține că «în spatele grupului de hackeri APT28 (Advanced Persistent Threat Group 28) care vizează personalități de vârf din Europa și agenții de stat se află Rusia. APT28 cunoscut sub numele de Sofacy recurge la culegerea masivă de informații despre politicienii europeni». Important de menționat este că APT28 a luat în colimatoriu infrastructura cibernetică strategică a României, asta în situația în care România a primit din partea NATO sarcina de a sprijini securitatea cibernetică a Ucrainei.

În Ucraina au loc atacuri dese din partea grupului de hackeri cunoscut sub sigla de CyberBerkut. International Business Times scrie că «aceștia încearcă să unilească guvernul pro-occidental de la Kiev sustrăgând și apoi publicând detalii despre viața intimă a personalităților politice din Ucraina sau despre contracte militare (spre exemplu gruparea a publicat informații despre planul Ucrainei de a vinde bombe cu fragmentare și rachete Qatarului, insinuând că adevăratul beneficiar al acestora ar fi organizația Statul Islamic)». Presa americană a dezvăluit că există firme rusești specializate în securitate cibernetică care au strâns legături cu FSB.

Una din concluzii ar fi aceea că Rusia se pregătește de un război cibernetic cu Europa și Statele Unite. Oficialii americani susțin că Rusia se află în stadiul de identificare a vulnerabilităților europene și nord-americane. Directorul Comunității americane de Informații, James Clapper, a declarat că «rușii au reușit să penetreze unele sisteme de control din complexul industrial american care operează infrastructuri critice». Tot Clapper a mai dezvăluit că Ministerul rus al apărării a înființat un centru de comandă pentru atacuri

cibernetice. E clar că nimeni nu este în acest moment în siguranță, dar așa cum am spus e bine ca Uniunea Europeană, Statele Unite și NATO să se pregătească și să evite situația elevului bătut în pauza mare. Moscovei nu trebuie să i se ofere o astfel de satisfacție!

BIBLIOGRAFIE

1. JACK, Andrew, Rusia lui Putin – Toamna oligarhilor, Editura Bic AII, 2006;
2. PANIUȘKIN, Valeri, ZIGAR, Mihail, Gazprom Noua armă a Rusiei, Editura Curtea Veche, București, 2008;
3. SEBESTYEN, Victor, 1989 Prăbușirea Imperiului Sovietic, Editura Litera, București, 2009;
4. STURMER, Michael, Putin și noua Rusie, Editura Litera, 2014.